

5. České země v době temna

Jestli si vzpomínáte, posledním renesančním panovníkem na našem území se stal Ferdinand II. Štýrský (1617-1637). Právě za jeho vlády došlo k defenestraci, chvilkovému odvolání panovníka, Bílé hoře a tím i k počátku Třicetileté války. Právě za vlády tohoto císaře si poprvé sami čeští zástupci (stavy) mohli skutečně vyčítat, že kdy souhlasili s nástupem Habsburků na český trůn. Nějaký čas jsme žili alespoň v určité naději, že tato mocná dynastie své lákavé sliby, o kterých byla řeč v době okolo roku 1526, přece jen splní. Takovým panovníkem určitých šancí pro Čechy byl přece již zmíněný „astrolog“ Rudolf II., který nejen že přestěhoval sídlo do Prahy a učinil z ní centrum své nemalé říše, ale také vydal „Majestát“, kterým povoloval na našem území i jiné než katolické vyznání. Jenže to byla doba renesance.

Za Ferdinanda II. se žádný „Majestát“ nedodržel, byl to jednoduše jenom kus zbytečného papíru. Vždyť právě to byl jeden z hlavních důvodů, proč se rozhodlo české panstvo r. 1618 až na Hrad, aby vyjádřilo svůj nesouhlas. Po defenestraci začala válka s císařem a my ji prohráli už roku 1620. A Habsburkové se už nepřestali tajit tím, že jim ty naše touhy „po národní svobodě“ začínají docela vadit. Právě proto vydal Ferdinand II. r. 1627 neblahou listinu, která nese název „Obnovené zřízení zemské“. Podle něj se němčina na našem území zcela zrovnoprávní s češtinou a Češi se budou muset podřídít jedině katolické víře. Pokud se jednalo o šlechtice, měl možnost z naší země odejít jinam. Poddaný už takovou výsadu nedostával. Samozřejmě, že u nás existovali dále nekatolíci, ale museli svůj názor skrývat, byli prostě v ilegalitě podobně jako většina křesťanů za komunismu v moderní době.

Po Ferdinandovi nastoupí Ferdinand další, tentokrát už Ferdinand III. (1637-57). Také on si užíval ještě Třicetiletou válku, i když spíš už ono smutné období, kdy byla habsburská armáda dost vyčerpaná. O té atmosféře smrti, která doléhala na psychiku člověka čím dál víc, ani nemá cenu podrobněji hovořit. O Ferdinandovi III. lze říci, že se dostal k trůnu v dost nešťastnou chvíli a těžko mohl z nastartované války jen tak vycouvat. Ještě než se vlády ujal, už s otcem mluvil o tom, že přemýšlí, jak ty dluhy, které táta neustále dělá, jednou vyrovná.

Ovoce mohutného válečného konfliktu musel sklízet i císař Leopold I. (1657-1705), který se snažil vyrovnat finanční tíseň tím klasickým a nám moc dobře známým způsobem, jednoduše vybíráním tučných daní od jednotlivých občanů. Aby se vědělo, kolik mají vlastně lidé ze svých pozemků platit, byl proveden soupis jejich půdy. Problém je, že se jednalo pouze o půdu poddanskou (tzv. rustikál). Není to určitá diskriminace?

Jenže peníze byly potřeba a to nejen kvůli situaci, která nastala po Třicetileté válce. Zmínil jsem se vám, že se před Habsburky stále více otvírá ještě jiné vnější nebezpečí, a tím jsou Turci. Vždyť s nimi měl co do činění už někdejší uherský vládce Matyáš Korvín (zeť krále Jiřího z Poděbrad) nebo Jagellonci (Ludvíkovi se turecké armády staly u Moháče osudnými). Koneckonců, vždyť kvůli Turkům jsme také souhlasili s nástupem Habsburků na náš trůn...

A teď se Turci objeví najednou až před Vídní. Turci, které mnozí Rakušané uviděli poprvé v životě. I když se nakonec Habsburkům podařilo své hlavní město ubránit, měli namále, ale o tom si popovídáme v hodině. Teď vám jenom prozradím, že se Turci k Vídni v pozdější době už nikdy nepřiblížili.

Tohle všechno jsme nesli za Leopoldovy vlády na bedrech i my- Češi. Vždyť právě z našich zemí mohli mít Habsburkové cenné bohatství. Nerýžovalo se u nás sice jako na Aljašce zlato, ale lněné plátno se z našich manufaktur vyváželo dokonce i do Anglie.

Po Leopoldovi dosedl na trůn jeho syn Josef (I.). Ale jeho vláda je příliš krátká na to, abychom se u ní mohli déle zdržet (1705-1711). Na rozdíl od svého otce si dost liboval v různých pitkách, radovánkách a milostných epizodkách. Ve svých 33 letech zemřel na pravé neštovice a po něm se tak mohl dostat na trůn jeho bratr Karel VI. (1711-1740). Dosedal na trůn právě v době, kdy přicházela další z vln morové epidemie. Ta středověká za Karla IV. nebyla rozhodně jedinou, i když jednou z nejděsivějších určitě.

Karel VI. měl jeden závažný problém. Marně čekal na mužského potomka. A on moc dobře věděl, že pokud se něco nestane, rod Habsburků by mohl tímto způsobem vymřít jako ty známé dynastie před ním. Díky jeho vytrvalosti se mu ale u evropských dvorů podařilo prosadit tzv. „pragmatickou sankci“, která povolovala možnost nástupnictví ženy na trůn. A dceru on měl! Jmenovala se Marie Terezie a s ní přišla do našich zemí i celé Evropy nová doba: osvícenství.